

TÁRSADALOMISMERET_12_TÁVOKTATÁS_3_V3**10, Tétel****A globalizáció folyamata / hatása a gazdaságra és a társadalomra/****Gazdasági változások előnyei**

- Magyarországon zárult le legelőször a privatizáció a volt szocialista országok közül.
- A kormány segíti a működő tőke beáramlást
- A nemzetközi nagyvállalatok az állami vállalatokat vásárolták fel, rátelepülve a képzett munkaerőre és a meglévő infrastruktúrára
- Adókedvezményt kaptak 10 évre a nagyvállalkozók
- A külföldi befektetések $\frac{3}{4}$ -e a Dunántúlra érkezett
- 1988-ban az exportnövekedés 88%-át ők adták
- Modernizációs befektetéseik révén a magyar exportban 75%-ra nőtt a magas technológiájú termékek aránya
- Nyereségük többségét nem vonták ki az országból, hanem visszaforgatták a termelésébe (General Electric, Audi, Sony, Philip Morris, Siemens)

A gazdasági változások hátrányai

- magas infláció (1988-ban 14,3%)
- az infláció csökkenése a vártnál kisebb mértékű
- magas a költségvetési deficit
- nő a munkanélküliség
- nem alakult ki kis- és középvállalkozói réteg
- a szociális problémák egyre nőnek
- a földek alacsony áron külföldiek kezére kerülnek

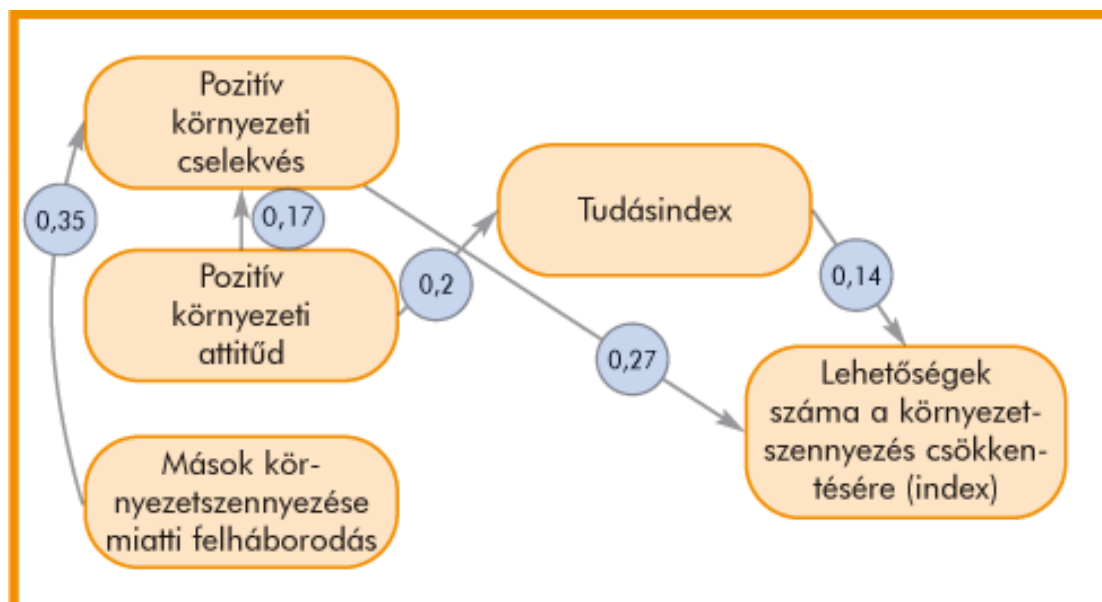
Környezetszennyezés

A környezet elpusztítása fenyegeti az élővilág biológiai egyensúlyát. Ökológiai katasztrófák naponta pld: Balaton szennyezettsége, Bős-Nagymaros, nagyvárosok szmogja.

Környezetvédelmi termékdíj - célkitűzések

- 1) a **környezetszennyezés megelőzése**, csökkentése, ösztönzés a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodásra
- 2) a környezeti veszélyeztetések, károk megelőzéséhez és csökkentéséhez **pénzügyi források teremtése**
- 3) az **európai uniós és a hazai hulladékgazdálkodási szabályozás által az ország, illetve a piaci szereplők részére meghatározott környezetvédelmi előírások teljesítésének elősegítése**

Kép: Marabu

Emberfajták és kultúrák keveredése

A magyarság rohamos csökkenése. A kisebbség szaporodása, idegenek beszivárgása: kínaiak, cigányság, nemzetiségek keverednek a magyar néppel. Ahhoz, hogy békésen egymás mellett éljenek, ismernünk kell egymás kultúráját, szokásait, hagyományait, hogy megismerjük közelebbről őket, hiszen csak így lehet elfogadni, tolerálni. Ez tehát multikulturális nevelésen alapszik.

Életmódváltozások

A gyermekvállalási kedv csökken a magyaroknál. A szociálpolitika nem támogatja kellően a családokat. Az életszínvonal rohamos csökkenése (reálbérek csökkenése, tömeges elszegényedés). A társadalom elöregedése: több lesz az eltartott, mint az eltartó. A rokkantak, öregek, betegek száma egyre nő, nem képesek magukról gondoskodni. Az alapvető élelmiszer árak felszöktek, az energetika nagyarányú növekedése (a világpiaci árakhoz kell alkalmazkodni). A munkanélküliség rohamos növekedése, az elbocsátások és létszámcsökkentés vagy a munkahely megszűnései miatt. A szegénység következménye a bűnözés, hajléktalanság, koldulás. A külföldi hitelek felszaporodása, a költségvetés mérhetetlen hiánya családok miatt, az ország eladósodása, tömeges elszegényedés, az anyaföld kiárusítása, és a parasztság bérrabszolgává válása a volt földjén.

Az egyenlőtlenség és a szegénység feltételezett okai:

- gazdasági- társadalmi rendszer jellege, működése
- műveltség és az iskolai végzettség felé fennálló hátrányok
- rossz testi és lelki állapot
- csonka, egyszülős családok
- életciklus jelenség

Szegénység

(a veszélyeztetettek aránya, %, 2008)

VG-GRAFIKA

Forrás: Eurostat

11, Tétel

A nemek közötti viszony / gender /

Nem:

Minden nő és férfi között fennálló biológiai különbség

Társadalmi nem / gender /:

A nőknek és a férfiaknak társadalmilag kiosztott szerepük van. A nemi identitás alapján szocializálódnak az emberek. A különböző kultúrákhoz, valláshoz, szokásokhoz, hagyományokhoz tartozó emberiség a fentiek által meghatározó magatartás minták alapján fejlődik. A társadalmi nem fogalma egy adott társadalom által a nőktől és férfiaktól elvárt, egyben társadalmi önazonosságukat meghatározó tulajdonságok, készségek és viselkedésmódok halmazát jelenti. Önazonosság, identitás kultúránként és koronként eltérő formákat mutathat.

Társadalmi nemek kölcsönös függése

Nők és férfiak együtt alkotják a társadalmat. A nők helyzetében bekövetkező változások hatással vannak a férfiakra is. Pl. A nők nem dolgoztak a régi társadalmakban, de otthoni munkát végeztek. Több idejük volt a családfőt, anyagilag eltartót kiszolgálni.

A szocializmusban a nők és a férfiak is dolgoztak egyaránt. A szocialista politika egyenlőséget tett nemcsak a társadalmi osztályok között, hanem a nők és a férfiak között is. Ezért a termelőszövetkezetekben ugyanolyan nehézsgű munkákat bíztak a nőkre, mint a férfiakra: traktoros nők, az építkezésekben téglákat cipelő nők.

A **demokráciákban** a nők és a férfiak nemek közötti és társadalmi egyenlőségének főirányú érvényesítésére kell törekedni. A nők és a férfiak egyenlő arányban kell, hogy részesedjenek a társadalmi javakból. A gazdasági, politikai, kulturális döntések a nők és a férfiak egyenjogúságának biztosítását kell, hogy szolgálja.

A nők és a férfiak közötti különbségek soha nem képezhetik a hátrányos megkülönböztetés / diszkrimináció / alapját

Új alapokra kell helyezni a munkaerő- piac működését, és annak a nők és a férfiak foglalkoztatására gyakorolt hatását

Tartós változásokra van szükség a társadalomban: át kell alakítani a szülői szerepeket, a munka- és időbeosztást, akár az intézmények működését is: nem a nőket kell a társadalom peremére szorítani, olyan együttműködést kell kialakítani, a nők és a férfiak között, amely lehetővé teszi hogy mindkét nem részt vehessen a társadalom fejlődésében, és egyaránt részesedhessen a fejlődés eredményeiből

12, Tétel

A család gazdasági, társadalmi és kulturális funkciói

A család fogalma

A társadalom legkisebb mikroközössége. Vérségi, érzelmi és anyagi kapcsolatban áll.

A család funkciója

A gyermek vállalása és felnevelése

A család fajtái

- teljes család (az apa és az anya is jelen van)
- csonka család (az apa vagy az anya nincs jelen)
- monogám (páros) család
- többgenerációs család
- hátrányos helyzetű család (anyagilag elszegényedettek, szellemi vagy testi sérültek, származás alapján megkülönböztetettek: cigányság)

A családalapítást a párvalasztás előzi meg, ami koronként, régióként másképp ment végbe.

Régen gyakoriak voltak az érdekházasságok. Ilyen esetekben a szülők határozták meg gyermekeik házastársait.

Pl: „Guba gubához, suba subához” (a gazdagok szegényekkel nem házasodhattak)

Pl: A szomszédos birtokosok gyermekei gyakorta házasodtak össze.

Pl: A dinasztikus házasságoknál (trónörökösök) az ország érdek döntött.

A család történelmi képződmény

Az Ószövetségben a pátriárkák korában a családfőnek fő- és mellékfeleségei (szolgálólányok) is voltak. Az ókori keleti népeknél (pl. Egyiptom) testvérházasságok is voltak. Az iszlám világban a mai napig is törvényesen elfogadott a többnejűség.

A keresztény egyház szigorúan csak egynejűséget fogadja el. A válást tiltja az egyház, a protestánsoknál viszont megengedett. Napjainkban a szentségi házasságokat már bizonyos esetekben felbontja az Apostoli Szentszék: ha az egyik félre rábizonyosodik a homoszexualitás, vagy

egész fiatalon meggondolatlanul kötött házasságok, vagy gyermektelenség esetén, illetve ha az egyik fél tudatosan nem akar utódot vállalni.

A család régen

Mindig az apa volt a családfő, aki eltartotta, fenntartotta családját.

A család napjainkban

Napjainkban válságban van a család. A házasulandóknak csak a fele köt házasságot. A családfenntartó nem minden esetben férfi. Egyre több a családok széthullása, vagy a nyitott házasság.

A házasok egyre kevesebb gyermeket vállalnak, a nagy családok helyett a kis családok figyelhető meg. A megszokott életmódjukat, kényelmüket nem adják fel, ezért vállalnak kevés gyermeket.

A nagycsaládosok a szegények és a vallásosak körében figyelhető meg.

13, Tétel

Családi konfliktushelyzetek, családtervezés

A konfliktus fogalma

A konfliktus összeütközést jelent. Az irodalmi tragédia műfajából is ismerhetjük a konfliktushelyzeteket. A házastársak veszekedéseikkel egymás

között vagy a gyerekeik között tönkre tehetik családjukat, lerombolhatják egymás személyiségét.

A konfliktushelyzet okai

a./ szeretethiány

- csak az egyik fél szereti a másikat
- egyik fél sem szereti egymást
- szülő nem szereti a gyermekét
- gyermek nem szereti a szülőjét (galeribe keveredik, vagy az egyik szülője mostoha, a szülő durva vele vagy veri)

b./ alkalmazkodás hiánya

c./ hűtlenség

d./ anyagi hiány (filléres gondok, küzdelem a létfenntartásért)

e./ testvérek gyűlölködése (féltékenységből eredően, irigység, szülők kivételezései)

pl: Káin és Ábel, József és testvérei

A családi konfliktusok forrásai és területei 1

Érzelmi viszonyok területén

A kapcsolat területén kialakuló konfliktusok

családon belüli kapcsolatokban

családon kívüli kapcsolatokban

A családi gazdálkodás területén

jövedelemszerzés konfliktusai

jövedelem felhasználás konfliktusai (pénzgazdálkodás)

mindennapi családi „üzemmenet” konfliktusai

A családtagok életstílusa, mint konfliktusforrás

Az életmód területein

Stresszforrások

- **Család** (megromlott házastársi kapcsolat, családi konfliktusok)

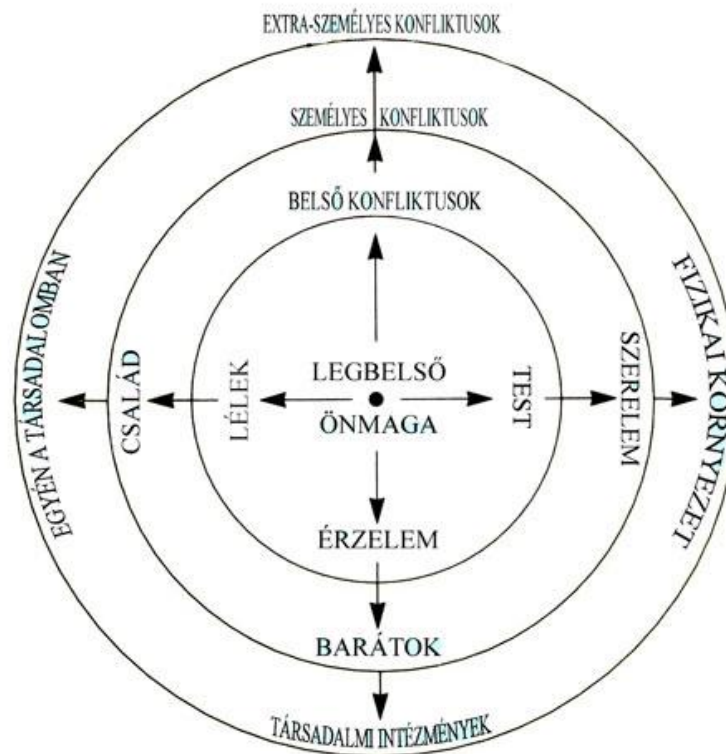
És ami közte van

- **Munkahely** (munkahelyi konfliktusok, vezetési stílus)

Czilinger Éva: Stressz hatása az egészségünkre

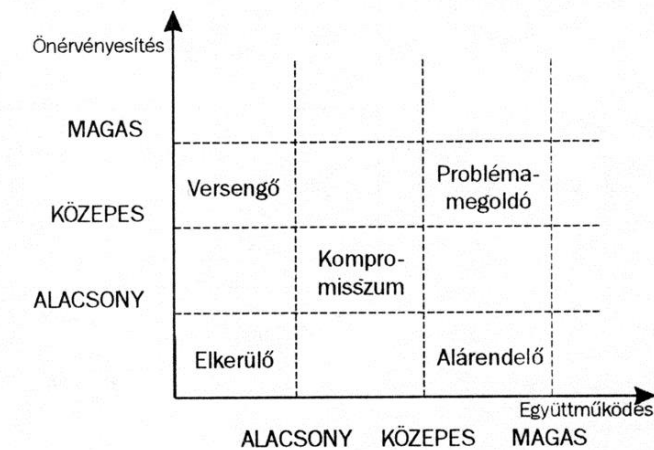
A konfliktusok fajtái

THE THREE LEVELS OF CONFLICT

Konfliktushelyzetek kezelése

1. ábra
Konfliktuskezelési stratégiák*

* Thomas Kilmann alapján

A legfőbb kezelési mód a megbékélés, kibékülés. Ez főképp saját hibáink belátásán, elismerésén múlik. Akaraterő is kell ahhoz, hogy az összezörrenéseket családon belül, egymás között oldjuk meg. Kibékülést kezdeményezni sokkal nehezebb, de emberségesebb.

Pl: fogadkozni, hogy „megváltozom”.

A haragunkat, rossz hangulatunkat legtöbbször palástolni kell. A vitatkozásokat sokszor el lehet

kerülni, ha a másiknak adunk igazat: „igazad van”.

Az ember gondolhatja magában: ”hagyd rá, hamarabb szabadulsz”. A félreértéseket mihamarább tisztázni kell, ha leülünk egymással és megbeszéljük. Tiszta érzelmekre, tisztánlátásra, megértésre, őszinte hozzáállásra van szükség a sérelmek orvoslására. Ha nem sikerül azonnal tisztázni a helyzetet, nem kell feladni, újra és újra meg kell próbálni. A veszekedő családok gyermekei sokkal nehezebben boldogulnak az iskolában, mint a gyermekét egyedül nevelő szülők.

Az **egyedüli gyerek** (egyke) sokszor önző, mert elkényeztetik a szülei, annak felnőtt korában beilleszkedési zavarai lesznek, és többször éri csalódás.

A több testvérrel rendelkező egyén megtanulja már gyermekkorában az önzetlenséget, alkalmazkodást, felnőtt korában könnyebb a dolga.

A konfliktushelyzetek végső megoldása legyen csak a válás. A válást legtöbb esetben a gyermek sínyli meg.

A családi élet erkölcsi dilemmái:**Családon belüli tényezők**

- zártak, nincsenek külső kapcsolataik
- nem tudnak segítséget kérni
- kommunikációhiány családon belül is
- házassági problémák, konfliktusok
- elégtelen szülői készségek
- családi konstelláció

Sok konfliktus van a gyerek és a szülők ill. a nagyszülők között, mert az idősebbek és a fiatalok más-más módon értékelik az erkölcsi igazságokat. Sokszor a fiatalok azért költöznek el szüleiktől, mert nem akarják tovább vállalni a családi hagyományokat, nem vállalják szüleik világnézetét.

A családi élet jogi dilemmáihoz tartozik pl. válás esetén a gyerekek elhelyezése. Ha nem tudnak erről megegyezni, a Bíróság dönt erről. Jogi dilemmát képez az, ha a bírói ítéletet az egyik szülő nem tartaná be vagy épp a gyerekek nem akarják látni az apjukat. Jogi kérdést vet fel, ha a szülő súlyos testi sértést alkalmaz a gyerekén, vagy ha a férj veri a feleségét. Ha a szülő nem gondoskodik a legalapvetőbb ellátásról a gyerekével szemben.

